

ACADEMIA ROMÂNĂ

Școala de Studii Avansate a Academiei Române

Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

Marginali și devianți

O istorie socială a exclușilor în România comunistă,

în perioada 1965-1989

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT: Dr. habil. MIOARA ANTON

DOCTORAND: Dan Mihai Țălnaru

2025

Sumar

Introducere	5
Capitolul 1. Tipuri, clasificări, definiții, repere teoretice și conceptuale	13
1.1. O scurtă cronologie conceptuală.....	13
1.2. „Migrația umană și omul marginal”.....	13
1.3. Hibridul rasial și cultural.....	15
1.4. Noi perspective.....	18
1.5. Devianța.....	22
1.6. Grupurile marginale.....	25
Capitolul 2. „Societatea socialistă multilateral dezvoltată”	
2.1. Preluarea puterii.....	27
2.2. „Societatea socialistă multilateral dezvoltată”: o pedeapsă colectivă.....	34
2.3. „Homo ceaușescus”: „Omul nou” în trecere prin „societatea socialistă multilateral dezvoltată”.....	40
Capitolul 3. Marginalitatea în „Societatea socialistă multilateral dezvoltată”	48
3.1. Marginalizarea economică și socială.....	49
3.1.1. Primii ani. Între „viața sub un comunism relaxat” și economia de comandă....	49
3.2. Anii '80: Falimentul economic și social al „societății socialiste multilateral dezvoltate”. Legiferarea penuriei, câteva repere.....	55
3.2.1. Sistarea importurilor. Totul pentru export!.....	57
3.2.2. Acordul global: acoperirea pierderilor prin sistemul de salarizare.....	63

3.3.3. Autoconducerea și autogestiunea muncitorească, noul sistem de management economico-financiar.....	65
3.3.4. Contribuția bănească și în muncă pentru efectuarea unor lucrări de interes obștesc.....	69
3.3.5. „Descentralizarea” penuriei alimentare.....	71
3.3.6. Raționalizarea.....	73
3.3.7. Sistemul de aprovizionare.....	80
3.3.8. Organizarea științifică a foamei.....	88
3.3.9. Cartelele alimentare: legitimarea în fața penuriei.....	90
3.4.0. Agricultură socialistă. Grâнарul fără grâne.....	94
3.4.1. Raționalizarea energiei și a carburanților.....	102
3.4.2. Marginalizarea turismul autohton: vitrina „societății socialiste multilateral dezvoltate”.....	110
3.4.3. Controlul calității.....	112
Capitolul 4. Alternative. Strategiile supraviețuirii.....	115
4.1. Societățile din „societatea socialistă multilateral dezvoltată”...	116
4.1.1. Un stat, mai multe economii. „A doua economie”.....	116
4.2. Piața neagră.....	116
4.3. Trocul.....	118
4.4. Specula.....	119
4.5. Specula cu produse agricole.....	122
4.6. Cooperativele meșteșugărești fără factură.....	124
4.7. Meditațiile.....	126
4.8. Coadă.....	128
4.9. Între fantasmеle și performanțele omului nou....	130

4.9.1. Refuzul de a munci.....	133
4.9.2. Alcoolismul.....	135
4.9.3. Hoția. Gestionarul: „Cine nu fură statul își fură familia!”.....	137

Capitolul 5. Reacția sistemului.....143

5.1. Lichidarea parazitismului social.....	143
5.2. Sfârșitul mandatarilor.....	150
5.3. Spolierea gospodăriilor țărănești.....	154
5.4. Stoparea furturilor din avutul obștesc.....	158
5.5. Combaterea operațiunilor interzise cu mijloace de plată străine și a traficului ilegal cu metale prețioase.....	164
5.6. Supravegherea turiștilor străini.....	166
5.7. Supravegherea studenților străini.....	169
5.8. Supravegherea magazinelor speciale.....	170
5.9. Lupta împotriva corupției.....	173
5.10. Lupta împotriva coruperii bunelor moravuri.....	179

Capitolul 6. Marginali, excluși.....181

6.1. „Decreții”.....	181
6.2. Minorii „neproductivi”... ..	193
6.2.1. Mortalitatea.....	198
6.3. Minorii cu deprinderi imorale.....	200
6.4. Frontieriștii.....	206
6.4.1. Tipurile de pașaport și viză. Procedura de plecare oficială.....	207
6.4.2. Plecările „de serviciu și obștești”.....	208
6.4.3. Călătoriile în scop turistic și personal.....	215

6.4.4. Plecarea definitivă.....	218
6.4.5. Expatrierea.....	218
6.4.6. Renunțarea la cetățenie.....	222
6.4.7. Reîntregirea familiei.....	224
6.4.8. Căsătoriile.....	226
6.5. Intervenții din afara țării.....	227
6.6. Acte de corupție și trafic de influență.....	228
6.7. Evaziunea de frontieră. Fuga peste graniță.....	229
6.8. Cei plecați, fugiți, reținuți. Portretul robot. Motivele declarate...	235
6.8.1. Persoanele plecate în interesul statului și care au refuzat întoarcerea în țară...	237
6.8.2. Persoanele plecate în interes particular și care au refuzat întoarcerea în țară....	242
6.8.3. Emigrantul.....	245
6.8.4. Ilegalii. „Persoanele care acționau la frontiere” ...	247
6.9. Metode de evaziune.....	250
6.10. Persoane cu intenții de trecere frauduloasă a frontierei.....	253
6.11. Consecințe. Marginalizări.....	259
Concluzii.....	263
Bibliografie.....	271

Tema centrală a acestei cercetări doctorale este marginalitatea, cauzele și efectele ei în perioada regimului Ceaușescu (1965–1989). Analiza noastră se concentrează asupra unui trecut recent: marginalitatea structurală instaurată prin noua organizare politică, economică și socială de după anul 1965. Marginalitatea alături de devianță și de excludere au devenit cele trei atribute principale ale regimului Ceaușescu. Teza de față analizează marginalitatea în perioada regimului Ceaușescu din perspectiva istoriei sociale, argumentând că aceasta nu a reprezentat un fenomen accidental sau o consecință colaterală a disfuncționalităților economice, ci un mecanism structural integrat în logica de guvernare a regimului. Lucrarea își propune să demonstrează că marginalitatea a fost produsă, administrată și instrumentalizată politic prin intermediul politicilor economice, sociale, culturale, al legislației, al practicilor instituționale și al discursului ideologic. Personajul central al acestei cercetări este omul de rând, cetățeanul, prizonier într-o societate „multilateral dezvoltată”, forțat să devină „omul nou”, omul perfect care să întruchipeze trăsăturile distinctive și definitorii ale ideologiilor totalitare.

Tema se înscrie în direcția reconfigurării istoriografiei comunismului românesc dinspre analiza predominant politică către o istorie socială a vieții cotidiene, a excluderilor și a mecanismelor de control. În contextul dezbaterilor contemporane despre memorie, nostalgie și radicalizare, cercetarea contribuie la înțelegerea modului în care regimul a modelat raporturile dintre stat și individ prin producerea sistematică a unor vulnerabilități sociale.

Cercetarea noastră pleacă de la ipoteza că politicile economice și sociale ale regimului Ceaușescu au generat, întreținut și instrumentalizat diferite forme de marginalizare și au transformat societatea într-una a marginalităților, folosite ca forme de control, disciplinare și excludere socială. Marginalitatea nu a mai fost o abatere de la normă, ea devenind o parte a programului de guvernare și, alături de devianță, redefinită politic, un paravan al corupției și represiei.

Din punct de vedere teoretic, cercetarea integrează concepte precum analiza foucauldiană a disciplinării și a normalizării sociale, interpretarea economiei de penurie formulată de economistul maghiar János Kornai, dar și conceptul de *schimbare simulată*, formulat de politologul Michael Shafir, pentru a identifica și prezenta măsurile de „democratizare” a vieții politice, și corecțiile „de fațadă” aduse economiei. Am încercat o abordare interdisciplinară care să privească marginalitatea ca pe un instrument de guvernare, situată la intersecția dintre constrângere economică, clasificare administrativă și producere a devianței.

Metodologic, teza se bazează pe analiza documentelor de arhivă, sursele folosite provin în cea mai mare măsură de la Arhivele Naționale ale României, din fondul de arhivă al Comitetului Central al P.C.R., Secția Cancelarie, Economică, Organizatorică, și Administrativ Politică, precum și din arhiva fostei Securități aflată la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. O parte dintre dosare nu fuseseră valorificate istoriografic, în special cele din Fondurile Academiei de Științe Sociale și Politice și din Arhiva Ministerului Sănătății. Arhiva fostei Securități din custodia CNSAS a fost o altă sursă primară, fără de care nu am fi putut da contur acestei cercetări. Conștienți de faptul că, în mare parte, consemnările fostei poliții politice au fost formulate în funcție de interesele sale, ne-am folosit în cea mai mare măsură de informații cantitative extrase din notele și rapoartele confidențiale trimise către conducere. Statisticile ne-au relevat nu doar raportările false ale economiei, cât mai ales problemele reale cu care aceasta se confrunța, diferențele uriașe între cantitățile dispuse de planificatori și capacitatea reală de producție a economiei.

Suplimentar cercetării arhivistice, presa din epocă ne-a ajutat să înțelegem discursul dublu pe care regimul l-a avut față de cetățenii săi. Prin articolele din publicațiile de specialitate, în special din zona economică și prin legislația socialistă, am reușit să decriptăm conceptele și politicile publice ale regimului. Nu în ultimul rând, memorialistica, aparținând unor personalități politice sau a unor martori ai acelor vremuri, ne-au ajutat să pătrundem, pe cât posibil, în spiritul acelei epoci. Am recurs la metode de analiză discursivă, analiză instituțională și microistorie, cu scopul de a surprinde atât nivelul normativ al excluderii, cât și experiența socială concretă a marginalității.

În debutul său, teza prezintă primele măsuri luate de șeful statului menite să-i ofere sprijinul popular și, prin acesta, un spațiu de manevră mai larg pentru reconfigurarea structurilor de comandă. Promisiunile de la Congresul al IX-lea (1965), în tangență cu dialectica destalinizării hrușcioviste, bazată pe schimbarea relațiilor dintre stat, partid și societate, nu au fost respectate niciodată. Ceaușescu a fost conștient de faptul că partidul și statul nu pot fi împărțite în mod echitabil cu „întregul popor” fără ca aceasta să însemne pierderea monopolului puterii. După îndepărtarea tehnocraților din pozițiile decizionale, marginalizarea și risipirea competențelor lor tehnice, Ceaușescu a readus pentru totdeauna decizia managerială în interiorul partidului, izolând-o treptat la nivelul cupolei politice. Următorul pas a fost deconectarea culturii naționale de cea occidentală și impunerea canonului ideologic. În plan cultural, marginalitatea s-a exprimat în primul rând prin „Tezele din iulie”, care au marcat turnura spre protocronismul și

naționalismul ceaușist, cultura devenind un vehicul de legitimare exclusiv al șefului statului. A urmat deprofesionalizarea sa, prin politizarea instituțiilor tutelare și o producție culturală care să răspundă propriei imagini, etalată în deosebi prin manifestații festive grandioase. Apoi, instrumentalizarea ei prin postura de mesager al rezultatelor guvernării și a imaginii cuplului prezidențial au golit de conținut creația artistică românească.

Lucrarea evidențiază mai multe forme structurale ale marginalității:

Marginalitatea economică, produsă de economia de penurie și de distribuția arbitrară a resurselor, de politicile salariale restrictive, de suprataxare prin autoconducere și autogestiune financiară, o așa-zisă măsură de descentralizare a administrației locale care nu a creat mecanisme mai suplă, autonomie și eficiență în administrarea resurselor proprii, ci a reprezentat o pârghe de disciplinare și de camuflare a eșecurilor economiei centralizate. Nu în ultimul rând, prin spolierea întreprinderilor agricole de stat, a cooperativelor agricole de producție și a gospodăriilor particulare țărănești.

Austeritatea și imperativele subzistenței au forțat întreaga populație să navigheze într-o economie paralelă, apelând la practici, atitudini și comportamente subversive în conflict cu interesele oficiale și cu legislația socialistă. Dependența populației de sursele private de aprovizionare a făcut ca procurarea bunurilor de strictă necesitate să devină un criteriu informal de putere și ierarhizare socială. Specula, vânzarea la suprapreț, furtul din avutul obștesc, serviciile de taximetrie, de transport, de închiriere, diverse reparații, amenajări interioare, meditațiile, producția de alcool și de produse alimentare în gospodărie și comercializarea lor nefiscalizată, trocul au reprezentat formele informale și ilegale de „supraviețuire” și suplimentare a veniturilor patronate de piața neagră și economia subterană.

În plan social, marginalitatea s-a manifestat și prin stigmatizare, excludere, forme de reacție a regimului față de indezirabilii săi, de orice natură. Menținerea echilibrului politico-instituțional și, implicit, al celui social, a fost vegheată de un set de norme sociale proprii și obligatorii de natură morală, juridică-penală, religioasă, mistică sau cutumiară. Prin legile sale, regimul a redefinit normalitatea socială. Legea „parazitismului social” a fost principalul instrument legislativ atât ca eficiență, cât mai ales a faptelor aflate sub incidența sa.

O altă pârghe în instrumentalizarea abuzurilor regimului, o altă formă de marginalizare economică și socială a constituit-o legislația anti-emigraționistă. Controlul ideologic și penuria

generalizată au determinat o mare parte din populația României să aleagă emigrarea sau fuga ilegală peste granițe. Motivele reale, incomode care au justificat emigrarea legală sau fuga peste granițe au fost surmontate de regim prin tot felul de conotații ideologice, adeziuni la misticism, propagandă apuseană, trădare de țară, inutilitate socială, viață parazitară, infraționalitate etc.

O altă fațetă a marginalității înrudită cu cea socială și economică a reprezentat-o **marginalitatea biopolitică**, în acest caz, prin raportarea statului comunist la categoriile de persoane cu dizabilități, mai exact, la minorii deficienți irecuperabili. Nevoia industrializării rapide a implicat creșterea forțată a natalității prin controlul reproducerii și dispariția mijloacelor de contracepție. A fost un alt experiment de biopolitică represivă prin care regimul a „naționalizat” reproducerea, cauzând o tragedie colectivă prin numărul uriaș al avorturilor clandestine și al abandonului, din diferite considerente a nou-născuților. Considerați „neproductivi” și excluși din societate pentru incapacitatea lor de a munci, având ca singură legătură cu aceasta, evidențele statistice cu totul conspirate, acești excluși ai statului au fost privați de cele mai elementare condiții de viață.

În pofida mecanismelor de supraveghere și control formale și informale, în „societatea socialistă multilateral dezvoltată” și-au găsit locul și diferite forme de inadaptare, refuz, împotrivire, rezistență și neacceptare a realității, a constrângerilor sociale, catalogate de regim drept conduite deviante, un pericol la adresa orânduirii socialiste, pe care le-a sancționat sever prin legislație.

Un rezultat esențial al cercetării constă în demonstrarea faptului că penuria nu a fost doar o disfuncție economică, ci un mecanism de disciplinare. Accesul diferențiat la bunuri, servicii și mobilitate a produs o fragmentare socială profundă, care a slăbit solidaritatea colectivă și a consolidat dependența față de stat. Prin clasificarea populației în „oameni ai muncii”, „devianți, elemente antisociale” și „paraziți”, regimul a transformat vulnerabilitatea socială în vinovăție morală și juridică.

Teza susține că regimul Ceaușescu a guvernat nu în pofida marginalităților, ci prin intermediul acestora. Marginalitatea a devenit un instrument auxiliar al puterii, contribuind la menținerea conformismului și la prevenirea solidarității sociale. Astfel, societatea socialistă multilateral dezvoltată s-a configurat, în practică, ca o societate stratificată și fragmentată, în care cetățeanul a fost menținut într-o stare de vulnerabilitate administrată de statul comunist.

Bibliografie

I. Arhive

1.1. Arhivele Naționale Istorice Centrale (A.N.I.C.).

Fond Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Secția Cancelarie.

Fond Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Secția Administrativ-Politică.

Fond Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Secția Organizatorică.

Fond Academia de Științe Sociale și Politice, Secția Sociologie.

1.2. Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (C.N.S.A.S).

Fond Documentar.

Font Informativ.

Fond Penal.

1.3. Arhiva Diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe.

1.4. Arhiva Ministerului Sănătății (A.M.S.).

Fond Direcția Coordonare Control Personal și Învățământ (D.C.C.P.I.).

Fond Cabinet IV.

II. Documente publicate

- *Actul final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, elaborat la Helsinki la 1 august 1975*, <https://lege5.ro/gratuit/he2dqzns/actul-final-al-conferintei-pentru-securitate-si-cooperare-in-europa-elaborat-la-helsinki-la-1-august-1975> (accesat la 22 mai 2025).

- *Acord din 20 decembrie 1963 între Guvernul Republicii Populare Române și Guvernul Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, privind modul de rezolvare a unor probleme ale regimului frontierei de stat româno-iugoslave*,

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/26195> (accesat la 22 mai 2025).

- *Acord din 28 octombrie 1983, între Guvernul Republicii Socialiste România și Guvernul Republicii Populare Ungare privind regimul frontierei de stat româno-ungare, colaborarea și asistența mutuală în problemele de frontieră*, *Buletinul Oficial nr. 34 din 6 iunie 1986*,

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/21068> (accesat la 24 mai 2025).

- „Amorsarea” Revoluției. România anilor '80 văzută prin ochii Securității, studiu introductiv, selecția documentelor și indice de nume Florian Banu, Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2012.
- Berindei, Mihnea; Dobrinu, Dorin; Groșu, Armand (editori), *Istoria comunismului din România. Documente. Perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej (1945-1965)*, București, Editura Humanitas, 2009.
- Berindei, Mihnea; Dobrinu, Dorin; Goșu, Armand (editori), *Istoria comunismului din România. Documente Nicolae Ceaușescu (1965-1971)*, volumul II, Editura Polirom, Iași, 2012.
- *Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România*, anul XXIV, nr. 60, partea I, 3 decembrie 1988.
- Cazan, Marius; Gheboianu, Matei (coordonatori), Maier, Valentin, Pașca, Vlad, Rotaru, Mirela, *Admiterea în învățământul superior din România între cerere socială și planificare economică. Documente (1969-1989)*, București, Editura Universității din București, 2015.
- Ceaușescu, Nicolae, *Raportul C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea partidului în perioada dintre Congresul al VIII-lea și Congresul al IX-lea al P.C.R., 19 iulie 1965*, București, Editura Politică, 1965.
- Ceaușescu, Nicolae, *Raportul C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului, Congresul al X-lea al P.C.R., 6-12 august 1969*, București, Editura Politică, 1969.
- Comisia Națională pentru Statistică, *Anuarul statistic al României 1990*, București, 1990.
- *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, 19-24 iulie 1965*, București, Editura Politică, 1965.
- „Cuvântare la Marea Adunare Populară din municipiul Iași – 15 septembrie 1977”, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 15, București, Editura Politică, 1978.
- *Decretul nr. 210 din 14 iunie 1960 (republicat), privind regimul mijloacelor de plată străine, metalelor prețioase și pietrelor prețioase*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/50603> (accesat la 10 mai 2022).
- *Decretul nr. 770 din 1 octombrie 1966 pentru reglementarea întreruperii cursului sarcinii*, în <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/177> (accesat la 23 aprilie 2024).

- *Decretul nr. 153 din 24 martie 1970, pentru stabilirea și sancționarea unor contravenții privind regulile de conviețuire socială, ordinea și liniștea publică,*
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/252> (accesat la 15 decembrie 2021).
- *Decretul nr. 156/1970 privind regimul pașapoartelor,*
<https://lege5.ro/App/Document/gu4timbt/decretul-nr-156-1970-privind-regimul-pasapoartelor> (accesat la 21 mai 2024).
- *Decretul nr. 301 din 21 septembrie 1971, privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, în*
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/24703> (accesat la 20 mai 2022).
- *Decret nr. 53 din 16 februarie 1972 pentru modificarea articolului 2 litera d din Decretul nr. 770/1966 pentru reglementarea întreruperii cursului sarcinii,*
<https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/94767> (accesat la 23 aprilie 2024).
- *Decretul nr. 296/1973 privind stabilirea normelor unitare de structură pentru unitățile sanitare, în* <https://lege5.ro/App/Document/he2dgubr/decretul-nr-296-1973-privind-stabilirea-normelor-unitare-de-structura-pentru-unitatile-sanitare> (accesat la 2 mai 2025).
- *Decret nr. 590 din 27 octombrie 1973 pentru modificarea Legii nr. 20/1971 – Legea organizării contribuției bănești și în munca pentru efectuarea unor lucrări de interes obștesc, în* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/23727> (accesat la 15 august 2024).
- *Decretul nr. 130 din 19 aprilie 1972 privind înființarea, organizarea și funcționarea Ministerului de Interne, în* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/46437> (accesat la 24 aprilie 2023).
- *Decretul nr. 620 din 18 noiembrie 1973 cu privire la măsurile de dezvoltare a bazei energetice și de folosire mai judicioasă a combustibililor și energiei, în*
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/29681> (accesat la 15 aprilie 2023).
- *Decretul nr. 223/1974 privind reglementarea situației unor bunuri,*
<https://lege5.ro/App/Document/he2dmmrz/decretul-nr-223-1974-privind-reglementarea-situatiei-unor-bunuri?d=2024-04-24> (accesat la 22 mai 2024).
- *Decretul nr. 76 din 15 iulie 1975, privind unele măsuri referitoare la desfacerea băuturilor alcoolice prin unitățile comerțului socialist, în*
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/390> (accesat la 10 septembrie 2022).
- *Decret nr. 218 din 17 iulie 1977 privind unele măsuri tranzitorii referitoare la sancționarea și reeducarea prin munca a unor persoane care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală,*
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/455> (accesat la 22 septembrie 2024).

- *Decretul nr. 153/1979 privind unele măsuri pentru realizarea fondului de marfă destinat exportului și stabilirea unităților specializate pentru producția de export, în https://lege6.ro/app/document/he3dmnjs/decretul-nr-153-1979-privind-unele-masuri-pentru-realizarea-fondului-de-marfa-destinat-exportului-si-stabilirea-unitatilor-specializate-pentru-productia-de-export?d=2025-09-08#google_vignette (accesat la 15 septembrie 2023).*
- *Decretul nr. 277 din 25 iulie 1979 privind unele măsuri pentru raționalizarea consumului de carburanți și gospodărirea economicoasă a parcului de autovehicule, în <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/502> (accesat la 15 aprilie 2023).*
- *Decretul nr. 101/1980 privind organizarea unor activități de prestare de servicii în condițiile stabilirii pe bază de cotă-parte din încasări a veniturilor cuvenite persoanelor ce desfășoară aceste activități, în <https://sintact.ro/legislatie/monitorul-oficial/decretul-101-1980-privind-organizarea-unor-activitati-de-prestari-de-16801424> (accesat la 12 februarie 2023).*
- *Decret nr. 306 din 9 octombrie 1981, privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea unor fapte care afectează buna aprovizionare a populației, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/28217> (accesat la 20 august 2024).*
- *Decretul nr. 313/17 octombrie 1981 privind unele măsuri referitoare la întărirea autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale, precum și la asigurarea aprovizionării în bune condiții a populației cu pîine, faină și mălai, în Scînteia, 18 octombrie 1981.*
- *Decretul nr. 400 din 29 decembrie 1981, pentru instituirea unor reguli privind exploatarea și întreținerea utilajelor, instalațiilor și mașinilor, întărirea ordinii și disciplinei în muncă, în http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=1274 (accesat la 10 septembrie 2022).*
- *Decretul nr. 45/1982 privind majorarea și îmbunătățirea corelării, pe principii economice, a prețurilor cu amănuntul la produsele agroalimentare, <https://lege5.ro/App/Document/g44donzq/decretul-nr-45-1982-privind-majorarea-si-imbunatatirea-corelarii-pe-principii-economice-a-preturilor-cu-amanuntul-la-produsele-agroalimentare> (accesat la 12 februarie 2023).*
- *Decretul nr. 240/1982 privind stabilirea unor măsuri pentru gospodărirea judicioasă și reducerea în continuare a consumului de energie electrică, energie termică, gaze naturale, în <https://lege5.ro/App/Document/g44doojv/pentru-combustibili-lichizi-si-solizi-decret-240-1982?pid=8808026#p-8808026> (accesat la 17 aprilie 2023).*

- *Decretul nr. 402 din 1 noiembrie 1982 privind obligațiile persoanelor care cer și li se aprobă să se stabilească definitiv în străinătate de a plăti datoriile pe care le au față de stat, https://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=10791.*
- *Decretul nr. 70 din 1 martie 1984 privind contractările și achizițiile de animale, păsări și produse animale, în <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/28409> (accesat la 15 aprilie 2025).*
- *Decretul nr. 357/1985 privind îmbunătățirea activității de producere, industrializare și livrare a cărnii la export, <https://lege5.ro/Gratuit/g44temry/decretul-nr-357-1985-privind-imbunatatirea-activitatii-de-producere-industrializare-si-livrare-a-carnii-la-export?pid=8864691#p-8864691> (accesat 18 aprilie 2024).*
- *Decretul privind unele măsuri pentru raționalizarea consumului de energie și gaze naturale, în Scînteia, 8 februarie 1987.*
- *Decretul nr. 272 din 10 noiembrie 1987 privind unele măsuri pentru raționalizarea consumului de gaze naturale și energie electrică, în <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/47540> (accesat la 15 aprilie 2023).*
- *Decret nr. 170 din 15 iulie 1989, pentru completarea Decretului Consiliului de Stat nr. 367/1971 privind regimul armelor, munițiilor și materialelor explozive și modificarea Decretului Consiliului de Stat nr. 678/1969 privind regimul de paza a frontierei de stat a Republicii Socialiste România, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/709> (accesat la 22 septembrie 2024).*
- *Direcția Centrală de Statistică, Anuarul statistic al Republicii Socialiste România, București, 1979.*
- *Direcția Centrală de Statistică, Anuarul statistic al Republicii Socialiste România, București, 1988.*
- *Fragmentele sunt din stenograma ședinței Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., 25 iunie 1971, Elena Istrățescu, Premise ale elaborării „Tezelor din Iulie”, în Analele Sighet, vol. 9, București, Fundația Academia Civică, 2001.*
- *Hotărâre nr. 862 din 17 aprilie 1967, privind închirierea spațiilor locative deținute de cetățeni, pentru cazarea turiștilor, în <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/21154> (accesat la 16 august 2022).*
- *Hotărârea nr. 5 din 2 decembrie 1988 referitoare la Programul de autoconducere și autoaprovizionare privind asigurarea bunei aprovizionări a populației cu produse agroalimentare și bunuri industriale de consum pe anul 1989, în <https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/20994> (accesat la 10 februarie 2025).*

- *Legea nr. 9/1968 pentru dezvoltarea construcției de locuințe, vânzarea de locuințe din fondul de stat către populație și construirea de case proprietate personală de odihnă sau turism*, în <https://lege5.ro/App/Document/g43tmobu/legea-nr-9-1968-pentru-dezvoltarea-construcției-de-locuinte-vinzarea-de-locuinte-din-fondul-de-stat-cat-re-populație-si-construirea-de-case-proprietate-personala-de-odihna-sau-turism> (accesat la 20 aprilie 2023).
- *Legea nr. 11 din 13 mai 1968, privind învățământul în Republica Socialistă România*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/46715> (accesat la 12 februarie 2023).
- *Legea nr. 18 din 24 iunie 1968 privind controlul provenienței unor bunuri ale persoanelor fizice, care nu au fost dobândite în mod licit*, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=9329 (accesat la 2 mai 2023).
- *Legea nr. 59 din 26 decembrie 1968, privind comisiile de judecată*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/204> (accesat la 2 mai 2025).
- *Legea nr. 3 din 26 martie 1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/245> (accesat la 25 martie 2024).
- *Legea nr. 23 din 17 decembrie 1971, privind apărarea secretului de stat în Republica Socialistă România*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/270> (accesat la 21 mai 2024).
- *Legea Cetățeniei române, nr. 24 din 17 decembrie 1971*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/271> (accesat la 21 mai 2024).
- *Legea nr. 57 din 1 noiembrie 1974. Legea retribuirii după cantitatea și calitatea muncii*, în <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/350> (accesat la 15 septembrie 2022).
- *Legea nr. 25 din 5 noiembrie 1976, privind încadrarea într-o muncă utilă a persoanelor apte de muncă*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/20009> (accesat la 10 ianuarie 2022).
- *Legea educației și învățământului nr. 28 din 21 decembrie 1978*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/466> (accesat la 12 februarie 2023).
- *Legea nr. 4/1980 privind obligația cadrelor de conducere din activitatea economico-socială și a altor activiști de partid și de stat de a declara bunurile de valoare, proprietate personală*, în <https://lege5.ro/App/Document/g44dkojt/legea-nr-4-1980-privind-obligația-cadrelor-de-conducere-din-activitatea-economico-sociala-si-a-altor-activiști-de-partid-si-de-stat-de-a-declara-bunurile-de-valoare-proprietate-personala> (accesat la 27 aprilie 2023).
- *Legea nr. 13/1980 privind constituirea, repartizarea și folosirea pe județe a resurselor pentru aprovizionarea populației cu carne, lapte, legume și fructe*, în <https://lege5.ro/App/Document/g44dkobz/legea-nr-13-1980-privind-constituirea->

repartizarea-si-folosirea-pe-judete-a-resurselor-pentru-aprovizionarea-populatiei-cu-carne-lapte-legume-si-fructe (accesat la 15 august 2024).

- *Legea nr. 10 din 18 decembrie 1980 privind actualizarea și îmbunătățirea corelării, pe principii economice, a prețurilor de producție și de livrare a produselor către unitățile socialiste, precum și a prețurilor de producție, de contractare și de achiziție în agricultura, în* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/21775> (accesat la 15 aprilie 2023).

- *Legea nr. 22 din 28 noiembrie 1981 privind obligația activiștilor de partid, de stat și ai organizațiilor de masă și obștești, a cadrelor din conducerea unităților socialiste, a specialiștilor din agricultură și din alte domenii de activitate de a locui în localitățile în care își desfășoară activitatea, în* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/35818> (accesat la 15 aprilie 2023).

- *Legea nr. 1 din 6 aprilie 1982 a retribuirii muncii în unitățile agricole cooperatiste, în* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/30006> (accesat la 10 martie 2024).

- *Legea nr. 3 din 12 noiembrie 1982 privind participarea, cu părți sociale, a oamenilor muncii din unitățile economice de stat la constituirea fondului de dezvoltare economică, în* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22097> (accesat la 16 august 2024).

- *Legea nr. 2 din 9 iulie 1983 cu privire la principiile de baza ale perfecționării sistemului de retribuire a muncii și de repartitie a veniturilor oamenilor muncii, în* <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/30006> (accesat la 10 martie 2024).

Marx, Karl; Engels, Friedrich, *Manifestul Partidului Comunist*, Bacău, Editura Vicovia, 2014.

- *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism*, București, Editura Politică, 1975.

- *Propunerile de măsuri prezentate de Tovarășul Nicolae Ceaușescu Comitetului Executiv al C. C. al P. C. R., pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, în Scînteia*, 7 iulie 1971.

- *Securitatea: structuri – cadre: obiective și metode (1967-1989)*, vol. II, documente editate de Florica Dobre (coord.), Elis Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, studiu introductiv de Elis Neagoe-Pleșa și Liviu Pleșa, București, Editura Enciclopedică, 2006.

- *Statutul Partidului Comunist Român*, Editura Politică, București, 1965.

- *Ședința Consiliului de Stat din 31 octombrie 1978, în Scînteia*, 1 noiembrie 1978.

- *30 ianuarie 1979, Hotărârea Comitetului Politic Executiv al C.C al P.C.R. privind întărirea controlului și îndrumării de partid a organelor de Securitate și de Miliție,*

http://www.cnsas.ro/documente/istoria_sec/documente_securitate/relatii/1979%20Hotarare.pdf. (accesat la 22 mai 2025).

III. Cronologii, Dicționare, Enciclopedii

- Antoniu, George; Marin Popa, Ștefan, *Codul penal pe înțelesul tuturor*, București, Editura Politică, 1970.
- Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, *Membrii C.C. al P.C.R., 1945-1989. Dicționar*, coord. Florica Dobre, studiu introductiv Nicoleta Ionescu-Gură, autori Liviu Marius Bejenaru *et al.*, București, Editura Enciclopedică, 2004.
- *Dicționar de economie politică*, București, Editura Politică, 1974.
- *Dicționar politic*, Editura Politică, București, 1975.
- *Dicționarul abandonului*, în <https://muzeulabandonului.ro/dictionarul-abandonului> (accesat la 1 mai 2025).
- Uniunea Cooperativelor Meșteșugărești, *Ghidul unităților de prestări servicii*, Municipiul București, 1893.
- Zamfir, Cătălin; Vlăsceanu, Lazăr (coordonatori), *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1998.

IV. Articole propagandistice

- *Acord deplin, hotărâre fermă pentru înfăptuirea programului de măsuri propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, pentru întărirea spiritului partinic, revoluționar al întregii activități politico-ideologice din țara noastră*, în *Scînteia*, 9 iulie 1971.
- *Cine speculează și cine tolerează specula din piețe*, în *România liberă*, 29 martie 1983.
- *Cincinalul 1971-1975, O etapă deosebit de importantă pe drumul prosperității României socialiste*, în *Scînteia*, 24 octombrie 1971.
- *Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România*, Decret pentru stabilirea și sancționarea unor contravenții privind regulile de conviețuire socială, ordinea și liniștea publică, în *Scînteia Tineretului*, 13 aprilie 1970.
- *Conferința Națională a P.C.R.. Raportul cu privire la măsurile de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale și la îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale a României prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu*, în *Scînteia*, 7 decembrie 1967.

- *Conferința Națională a P.C.R.. Cuvântarea tovarășului Chivu Stoica, în Scînteia, 8 decembrie 1967.*
- *Corelarea prețurilor cointerează unitățile industriei alimentare să producă mai mult și mai bine. Convorbire cu tovarășul Marin Capisizu, ministru secretar de stat, șef al Departamentului industriei alimentare, în Scînteia, 14 februarie 1982.*
- *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la lucrările Conferinței Naționale a Femeilor, în Scînteia, 24 iunie 1966.*
- *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la mitingul din Piața Universității, în Scînteia Tineretului, 2 octombrie 1968.*
- *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român desfășurată în 19 iunie 1968, în Scînteia, 20 iunie 1968.*
- *Cuvântul tovarășului Dumitru Popescu la lucrările Plenarei C.C. al P.C.R., în Scînteia Tineretului, 7 noiembrie 1971.*
- *Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea generală a oamenilor muncii de la Întreprinderea de mașini grele București, în Scînteia, 18 februarie 1978.*
- *Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara Comitetului Central al P.C.R. din 14-15 octombrie 1980, în Scînteia, 17 octombrie 1980.*
- *Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința de lucru pe probleme de agricultură de la Brașov din 9 ianuarie 1981, în Scînteia Tineretului, 16 ianuarie 1981.*
- *Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu la cel de-al II-lea Congres al consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărăni, al consiliilor oamenilor muncii din industria alimentară, silvicultură și gospodărirea apelor, în Scînteia Tineretului, 20 februarie 1981.*
- *Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă consacrată celei de-a 50-a aniversări a „Scînteii” și sărbătoririi Zilei presei, în Scînteia, 16 august 1981.*
- *Cuvântul hotărât al cetățenilor, voința opiniei publice: Măsuri ferme pentru stârpirea practicilor speculative – practici antisocialiste, care dereglează buna aprovizionare a populației!, în Scînteia, 10 octombrie 1981.*
- *Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu la încheierea lucrărilor Conferinței Naționale a P.C.R., în Scînteia, 19 decembrie 1982.*
- *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru privind activitatea în agricultură, dezvoltarea mai puternică a producției vegetale și animale în gospodăriile personale ale membrilor cooperatori și ale producătorilor particulari, în Scînteia, 18 ianuarie 1984.*

- *Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul al III-lea al Consiliilor Populare în Scînteia*, 11 septembrie 1985.
- *De 8 martie femeilor – omagiul întregii societăți*, în *Scînteia*, 8 martie 1988.
- *Din peregrinările unui fost transfug*, în *Înainte*, 13 iulie 1978.
- *Direcțiile de dezvoltare a României socialiste în următorii cinci ani*, în *Scînteia*, 20 iulie 1965.
- Dragomir Magdin, *Trustul meditațiilor. Nici un cadru didactic nu are voie să dea meditații particulare*, în *Scînteia Tineretului*, 18 martie 1981.
- Dragomir Magdin, *Trustul meditațiilor. Rentabila negustorie cu știința, dar mai ales cu neștiința de carte*, în *Scînteia Tineretului*, 19 martie 1981.
- *Expunere la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*, în *Scînteia*, 13 iulie 1971.
- *Expunerea Tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, în *Scînteia*, 4 noiembrie 1971.
- Florescu, Eugen, *Omul cu morala șubredă – omul de care are nevoie escrocul*, în *Scînteia*, 23 septembrie 1978.
- *Hotărârea ședinței de lucru comune a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a Republicii Socialiste România cu privire la reșezarea și corelarea pe principii economice a prețurilor produselor agricole și majorarea prețurilor cu amănuntul la produsele agroalimentare, creșterea retribuției personalului muncitor, a alocației de stat pentru copii și a pensiilor*, în *Scînteia*, 10 februarie 1982, p. 1.
- *Hotărîrea plenarei Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, în *Scînteia*, 13 februarie 1982.
- *Hotărârea Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la creșterea răspunderii organelor și organizațiilor de partid, organelor de stat și cadrelor medico-sanitare în îndeplinirea politicii demografice și asigurarea unui spor corespunzător al populației*, în *Scînteia Tineretului*, 3 martie 1984.
- *În spiritul orientărilor și sarcinilor subliniate de Tovarășul Nicolae Ceaușescu*, în *Scînteia*, 14 iulie 1988.

- *Mesajul adresat de către Nicolae Ceaușescu lucrătorilor Ministerului de Interne cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la crearea organelor de securitate, în Scînteia Tineretului, 30 august 1968.*
- *Măsuri de mare însemnătate pentru sporirea producției agricole și asigurarea aprovizionării normale, ritmice, echitabile a populației cu produse agroalimentare, în Scînteia, 18 octombrie 1981.*
- *O hotărâre a Consiliului de Miniștri prevede: Extinderea sistemului de administrare prin mandatarî în comerț, în România liberă, 13 iunie 1968.*
- *Ocrotirea mamei și a copilului în prim-planul activității sanitare, în Scînteia, 22 ianuarie 1986.*
- *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român desfășurată în zilele de 22 și 23 martie 1978, în Scînteia, 24 martie 1978.*
- *Propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Comitetului Executiv al CC al P.C.R., pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, în Scînteia, 7 iulie 1971.*
- *Programul de alimentație științifică a populației, în Scînteia, 14 iulie 1982.*
- *Raportul C.C. al P.C.R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la activitatea partidului în perioada dintre Congresul al VIII-lea și Congresul al IX-lea al P.C.R., în Scînteia, 20 iulie 1965.*
- *Raportul prezentat de Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea Planului național unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului, în Scînteia, 17 decembrie 1982.*
- *Raportul cu privire la proiectul statutului P.C.R. prezentat de tovarășul Gheorghe Apostol în cadrul Congresului al IX-lea al P.C.R., în Scînteia, 22 iulie 1965.*
- *Raport asupra modului în care a acționat Consiliul Național al Agriculturii pentru îndeplinirea sarcinilor rezultate din planul cincinal 1976-1980 și măsurile luate pentru realizarea și depășirea planului pe anul 1981 privind creșterea producției agricole, sporirea eficienței economice a întregii activități din agricultură, industria alimentară, silvicultură și gospodărirea apelor, în Scînteia Tineretului, 21 februarie 1981.*
- *Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R. cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea Planului național unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a*

cincinalului, a hotărârilor Congresului al XII-ea al partidului, în *Scînteia*, 17 decembrie 1982.

- Revista *Luminița*, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor, nr. 4, 1978.

- Rodica Șerban, „Servicii rezolvate prin... amânări”, în *Scînteia*, 18 noiembrie 1986.

- România, *Magazinele Comturist, ONT Carpați*, Publiturism, București, 1987.

- *Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de Biroul Consiliului Național al Organizației Pionierilor*, în *Scînteia Tineretului*, 8 martie 1979.

V. Memorii, Jurnale

- Apostol, Gheorghe, *Eu și Gheorghiu-Dej*, București, Editura PACO, 2011.

- Barbu, Alice; Stănescu, Sorin Roșca, *În ochiul cicloului. Constantin Boștină: Am fost secretarul personal al lui Nicolae Ceaușescu*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, editura Evenimentul și Capital, 2021.

- Boia, Lucian, *Cum am trecut prin comunism: al doilea sfert de veac*, București, Humanitas, 2009.

- Curticeanu, Silviu, *Meditații necenzurate*, București, Editura Historia, 2007.

- Câmpeanu, Pavel, *România: coada pentru hrană. Un mod de viață*, versiune românească de Mircea Boari, București, Editura Litera, 1994.

- Dinu, Marcel, *42 de ani în diplomație. Ambasador sub patru președinți*, Fundația Europeană Titulescu, București, Editura C.H. Beck, 2009.

- Florescu, Gheorghe, *Confesiunile unui cafegiu*, ediția a IV-a, postfață de Vali Florescu, București, Humanitas, 2020.

- Gorun, Gheorghe, *Rezistența la comunism, Motru '981*, Cluj Napoca, Editura Clusium, 2005.

- Leahu, Gheorghe, *Arhitect în „Epoca de Aur”*, ediția a 2-a, revizuită, București, Editura Fundației Academia Civică, 2013.

- Niculescu-Mizil, Paul, *O istorie trăită*, volumul 2, București, editura Paul Editions, 2022.

- Popescu, Dumitru, *Un fost lider comunist se destăinuie: am fost și cioplitor de himere*, convorbire realizată de Ioan Tecșa, București, Editura Expres, 1993.

- Sfetcu, Paul, *13 ani în anticamera lui Dej*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000.

- Sîrbulescu, Emil, *Cinci ani în Irakul lui Saddam Hussein*, București, Editura Humanitas, 2023.

- Vianu, Ion, *Între violență și compasiune: amintirile unui psihiatru*, Iași, Polirom, 2018.

VI. Lucrări, articole și studii

- Academia Română, *Sfârșitul perioadei liberale a regimului Ceaușescu: minirevoluția culturală din 1971*, ediție îngrijită și cuvânt înainte de Ana-Maria Cătănuș, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2005.
- Anton, Mioara, „*Ceaușescu și poporul!*”. *Scrisori către iubitul conducător*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016.
- Anton, Mioara, „Șantierul tineretului: de la iluzia voluntarismului patriotic la munca forțată”, în *Studii și Materiale de Istorie Contemporană*, nr. XIX, 2020.
- Anton, Mioara, „Parazitismul social. Reguli și norme pentru societatea omului nou”, în *Studii și Materiale de Istorie Contemporană*, vol. 14, 2015.
- Anton, Mioara; Iacob, Bogdan Cristian; Vasile, Cristian (coordonatori), *Tineri și tineret în România socialistă. Identitate, ideologie și dinamici socio-culturale*, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2022.
- Antoniu, George; Popa, Marin; Daneș, Ștefan, *Codul penal pe înțelesul tuturor*, București, Editura Politică, 1970.
- „Autoconducerea muncitorească”, în *Revista Economică*, nr. 46, noiembrie 1979.
- Ban, Cornel, *Dependență și dezvoltare. Economia politică a capitalului românesc*, traducere de Ciprian Șulea, Cluj Napoca, Editura Tact, 2014.
- Bădescu, Ilie; Oancea, Ozana Cucu; Șișeștean, Gheorghe (coord.), *Tratat de sociologie rurală*, București, Editura Mica Valahie, 2009.
- Bărbulescu, Mihai; Deletant, Dennis; Hitchins, Keith; Papacostea, Șerban; Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, ediție revăzută și adăugită, București, Editura Corint Educațional, 2014.
- Billson, Janet Mancini, „No owner of soil: redefining the concept of marginality”, în *Marginality, Power and Social Structure: Issues in Race, Class and Gender Analysis*, Rutledge M. Dennis (editor), Oxford, Elsevier Ltd., 2005.
- Bocancea, Sorin; Tompea, Doru, *Două decenii de comunism în Iașul universitar*, prefață de Vasile Sebastian Dâncu, Iași, Institutul European, 2015.
- Boia, Lucian, *Strania istorie a comunismului românesc (și nefericitele ei consecințe)*, București, Humanitas, 2016.
- Bottoni, Stefano, *Lungul drum spre Occident. O istorie postbelică a Europei de Est*, traducere de Ana Maria Gruia, Cluj-Napoca, Editura MEGA, 2021.

- Boudon, Raymond (coordonator), *Tratat de sociologie*, traducere din franceză de Delia Vasiliu și Anca Ene, București, Editura Humanitas, 1992.
- Brzenzinski, Zbigniew; Scrowcroft, Brent, *America and the World. Conversations on the Future of American Foreign Policy*, New York, Basic Books, 2008.
- Burakowski, Adam, *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu. 1965-1989. Geniul Carpaților*, Iași, Polirom, 2011.
- „Cadru economico-financiar favorabil ridicării pe o treaptă superioară a activității de comerț exterior”, în *Revista Economică*, numărul 14, aprilie 1978.
- Cătănuș, Dan, *Tot mai departe de Moscova... Politica Externă a României în contextul conflictului sovieto-chinez. 1956-1965*, București, INST, 2011.
- Chernyshova, Natalya, *Soviet Consumer Culture in the Brezhnev Era*, New York, Routledge, 2013.
- Câmpeanu, Pavel, *Ceaușescu, anii numărătorii inverse*, Iași, Polirom, 2002.
- *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, Raport final*, editori Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrințu, Cristian Vasile, București, Editura Humanitas, 2007.
- Constantinoiu, Marina; Deak, Istvan, „Migrația tăcută”, articol publicat pe website-ul *Frontieristii*, disponibil online la adresa <https://frontieristii.ro/migratia-tacuta> (accesat la 23 septembrie 2024).
- Covaci, Nicolae, *Phoenix: Giudecata înțelepților*, coordonatorul ediției Costel Postolache, București, Editura Integral, 2014.
- Cullen, T. Bradley; Pretes, Michael, „The Meaning of Marginality: Interpretations and Perceptions in Social Science”, în *The Social Science Journal*, vol. 37, nr. 2, 2000.
- Deletant, Dennis, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, București, Editura Humanitas, 1998.
- Demetriade, Mihai, *Țara unui singur om. O microistorie a represiunii din anii 1970-1980*, Iași, Polirom, 2024.
- Demetriade, Oana Ionel; Demetriade, Mihai, „Practici ilegale ale Direcției Cercetări Penale din cadrul DSS (Compartimentul Arest, 1987-1989)”, în *România de la comunism la postcomunism: Criză, transformare, democratizare, Anuarul IICCMER*, vol. XIV-XV (2019-2020), editori: Dalia Báthory, Ștefan Bosomitu, Cosmin Budeancă.
- Doboș, Corina (coordonator), Jinga, Luciana M.; Soare, Florin S., *Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu*, vol. I, *O perspectivă comparativă*, cuvânt înainte de Virgiliu Leon Țărău, Polirom, Iași, 2010.

- Dumănescu, Luminița, „Regimul matrimonial în comunism”, în *Statutul femeii în România comunistă. Politici publice și viață privată*, Alina Hurubean (coord.), Iași, Editura Institutul European, 2015.
- Du Bois, Pierre, *Ceașescu la putere – Ancheta asupra unei ascensiuni politice*, traducere din engleză de Ioana Ilie, cuvânt-înainte de Vladimir Tismăneanu și Cristian Vasile, București, Editura Humanitas, 2008.
- Everett V. Stonequist, *The Marginal Man. A Study in Personality and Culture Conflict*, New York, Charles Scribner's Sons, 1937.
- Filimon, Gheorghe; Negoită, Dumitru, „Carențe în organizarea unităților administrate prin mandatar”, în *Munca*, nr. 6425, 11.08.1968.
- Foreign relations of the United States, 1969-1976, vol. XXIX, Eastern Europe; Eastern Mediterranean, 1969-1972. *Private Meeting Between President Nixon and Ceausescu, Bucharest, August 2, 1969*, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v29/d183> (accesat la 22 iulie 2022).
- Foucault, Michel, *A supraveghea și a pedepsi*, traducere de Bogdan Ghiu, Pitești, Editura Paralela 45, 2005.
- Gatzweiler, W. Franz; Heike Baumüller, „Marginality, A Framework for Analyzing Causal Complexities of Poverty”, în *Marginality: Addressing the Nexus of Poverty, Exclusion and Ecology*, Von Braun, J., Gatzweiler, F.W. (editori), New York, Springer, 2014.
- Gilles Ferréol (coordonator), *Minoritari, marginali, excluși*, Iași, Editura Polirom, 1996.
- Giardiello, Mauro, *Marginality and modernity*, New Jersey, Transaction Publishers, 2016.
- Goldberg, Chad Alan, „Robert Park’s marginal man: the career of a concept in American sociology”, în *Laboratorium*, vol. 4, nr. 2, 2012.
- Georgescu, George, *O retrospectivă analitică a contextului crizei datoriei externe a României din anii 1980/ A deeper insight into the background of 1980s external debt crisis in Romania*, Munich, MPRA Paper, University Library of Munich, 2018.
- Ioanid, Radu, *Răscumpărarea evreilor: istoria acordurilor secrete dintre România și Israel*, traducere de Ciprian Dumea și Mirela Mircea, Iași, Polirom, 2005.
- Jinga, Luciana M.; Soare, Florin S. (coordonatori), Doboș, Corina, Roman, Cristina, *Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu, vol. 2, Instituții și practici*, cuvânt înainte de Mihaela Miroiu, Iași, Polirom, 2011.
- Jinga, Luciana M., *Gen și reprezentare în România comunistă 1944-1989. Femeile în cadrul Partidului Comunist Român*, Iași, Polirom, 2015.

- Jowitt, Ken, *Noua dezordine mondială: extincția leninistă*, traducere din limba engleză de Carmen Botoșaru, prefață de Vladimir Tismăneanu, București, Editura Curtea Veche, 2012.
- Judt, Tony, *Epoca Postbelică. O istorie a Europei de după 1945*, traducere din limba engleză de Georgiana Perlea, București, Editura Litera, 2019.
- Kligman, Gail, *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, traducere din engleză de Marilena Dumitrescu, București, Humanitas, 2000.
- Kornai, János, *The Economics of Shortage*, Amsterdam, North-Holland Publishing Company, 1980.
- Kornai, János, *The Socialist System. The Political Economy of Communism*, Oxford, Clarendon Press, 1992.
- Kotkin, Stephen, cu o contribuție a lui Jan T. Gross, *Societatea necivilă. Anul 1989: implozia structurilor comuniste*, București, Editura Curtea Veche, 2010.
- Kunze, Thomas, *Nicolae Ceaușescu – o biografie*, București, Editura Vremea, 2002.
- Légaut, Jean-Philippe, *Copiii pierduți ai României, realitatea crudă a orfelinatelor comuniste*, traducere din limba engleză de Mihaela Adina Eros, București, Meteor Press, 2020.
- Los, Maria (editor), *The Second Economy in Marxist States*, Palgrave Macmillan, 1990.
- Lup, Aurel, *40 de ani de agricultură socialistă în Dobrogea (1949-1089)*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2012.
- Lup Aurel, *Agricultura socialistă a României 1949-1989, mit și realitate*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2014.
- *LXXX. Mărturii orale: anii '80 și bucureștenii*, Muzeul Țăranului Român, ediție îngrijită de Ana Vinea, București, Editura Paideia, 2003.
- Marshall, Barbara, *Willy Brandt: A Political Biography*, New York, St. Martin's Inc. Press, 1997.
- Marin, Manuela, „Partidul Comunist Român și Nicolae Ceaușescu”, în Liliana Corobca (editor), *Panorama comunismului românesc*, Iași, Editura Polirom, 2020.
- „Mărfuri și prestări de servicii de bună calitate la îndemâna populației”, în *Era Socialistă, revistă teoretică și socio-politică a Comitetului central al Partidului Comunist Român*, nr. 8, 25 aprilie 1983.
- „Măsurile elaborate de Comitetul Executiv al CC al P.C.R., de aplicare a hotărârilor privind întărirea activității politico-ideologice și cultural-educative”, în Alina Pavelescu, Laura Dumitru (ed.), *P.C.R. și intelectualii în primii ani ai regimului Ceaușescu, 1965–1972*, Arhivele Naționale ale României, București, 2007.

- Mehretu, Assefa; Pigozzi, Bruce, Sommers; M. Lawrence, „Concepts in Social and Spatial Marginality”, în *Geografiska Annaler*, series B, Human Geography, nr. 2, 2000, p. 92.
<http://www.jstor.org/stable/491067> (accesat la 10 mai 2021).
- Miroiu, Adrian, *Fuga de competiție. O imagine instituțională asupra societății românești*, Iași, Editura Polirom, 2016.
- Murgescu, Bogdan, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2000)*, Iași, Editura Polirom, 2010.
- Neagoe, Sever; Văduva, Gheorghe; Tender, Ilie, *Istoria grănicerilor și a începutului poliției de frontieră*, Editura Scaiul, București, 2004.
- Neculau, Adrian (coordonator), *Viața cotidiană în comunism*, Iași, Polirom, 2004, p. 98.
„Noi succese în întrecerea socialistă, puternică afirmare a solidarității internaționale”, în *Era Socialistă*, 8 aprilie 1977.
- Olaru, Stejărel; Herbstritt, Georg, *Stasi și Securitatea*, traducere de Viorel Buta și Mihai Alecu, București, Editura Humanitas, 2005.
- Opriș, Petre, „Experimentul mandatarilor, „micii capitaliști” din comerțul României și spaima de îmbogățire (1967-1969)”, <http://www.contributors.ro/economie/experimentul-mandatarilor-%E2%80%9Emicii-capitalisti%E2%80%9D-din-comertul-romaniei-si-spaima-de-imbogatare-1967-1969> (accesat la 10 ianuarie 2023).
- Pașca-Oprișiu, Vlad, *Nicolae Ceaușescu și economia României socialiste, de la tentații tehnocratice la primatul politicului*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2020.
- Păcurar, Lucica, „Evadare din epoca de aur. Strategii de trecere frauduloasă a frontierei în comunism (anii '70-'80)”, în *Abuz, traumă, memorie. Realități și consecințe ale comunismului românesc*, *Anuarul IICCMER*, vol. XVIII, 2023, număr coordonat de Constantin Vasilescu, Florin S. Soare, Lucian Vasile, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, Editura Polirom, 2023.
- Pechlivanis, Peschalis, *America și România în Războiul Rece. O destindere diferențiată: 1969-1980*, traducere din limba engleză de Monica Pîrvulescu, București, Editura Litera, 2022.
- Pelc, Stanko; Nel, Etienne, „Social Innovation and Geographical Marginality, Responses to Geographical Marginality and Marginalization. From Social Innovation to Regional Development”, în *Raghubir Chand*, Etienne Nel, Stanko Pelc (ed.), Springer, 2017.
- Periodicul *Securitatea*, nr. 1 (49), 1980, p. 39,
http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_securitatea/Securitatea%201980-1-49.pdf (accesat la 20 septembrie 2024).

- Periodicul *Securitatea*, nr. 3 (63) 1983, p. 44,
http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_securitatea/Securitatea%201983-3-63.pdf
(accesat la 20 septembrie 2024).
- Petrovici, Norbert, *Zona urbană: o economie politică a socialismului românesc*, Cluj-Napoca, Editura Tact, Presa Universitară Clujeană, 2017.
- Pleșa, Elis; Pleșa, Liviu, „Fuziunea CSS cu MAI din aprilie 1972 și crearea MI”, în *Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Securitatea: 1948-1989*, monografie vol. I, ediția a II-a, coordonatori Florian Banu și Liviu Țăranu, ediția a II-a, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2023.
- Popa, Cosmin, *Intelectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)*, București, Editura Litera, 2018.
- Popa, Cosmin, *Elena Ceaușescu sau anatomia unei dictaturi de familie*, București, Litera, 2021.
- Popa, Cosmin, *Economie, corupție și politică în România lui Nicolae Ceaușescu*, București, Corint, 2025.
- Popa, Cosmin, „Noul mecanism economic și criza modernizării comuniste în România anilor '70”, în *Accesul la studii universitare și mobilitatea socială în România*, coordonatori Bogdan Murgescu, Matei Gheboianu, București, Editura Universității din București, 2024.
- „Probleme actuale ale adolescenților în contextul capacității de reproducere umană”, în *Viitorul social*, anul LXXXI, nr. 4.
- Răceanu, Mircea, *Istoria clauzei națiunii celei mai favorizate în relațiile româno-americe*, București, Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, 2009.
- Rădulescu, Sorin M.; Dâmboeanu, Cristina, „Devianță și criminalitate, Consumul și abuzul de alcool ca problemă socială și medicală”, în *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, anul XVII, nr. 5-6, București, 2006.
- Rădulescu, Sorin M., *Homo sociologicus. Raționalitate și iraționalitate în acțiunea umană*, București, Casa de Editură și Presă Șansa SRL, 1994.
- Retegan, Mihai, *1968 – Din primăvară până în toamnă. Schiță de politică externă și politică militară românească*, ediția a doua revăzută și adăugită, București, Editura RAO, 2014.
- „Retribuirea după cantitatea și calitatea muncii”, în *Revista Economică*, numărul nr. 5, februarie 1977.
- „Reproducția socialistă”, în *Revista Economică*, nr. 17, 25 aprilie 1980.

- „Reglementări privind autoconducerea și raporturile contractuale ale întreprinderii”, în *Revista Economică*, nr. 41, octombrie 1980.
- Rogers, M. Everett, „Georg Simmel's Concept of the Stranger and Intercultural Communication Research”, în *Communication Theory*, vol. 9, nr. 1, 1999.
- Rostás, Zoltán; Momoc, Antonio (coordonatori), *Bișnițari, descurcăreți, supraviețuitori*, București, Curtea Veche, 2013.
- Schmitt, Oliver Jens, *Balcanii în secolul XX: o istorie postimperială*, traducere din limba germană de Irina Manea și Andrei Pogăciaș, București, Humanitas, 2021.
- Scurtu, Ioan, „Cum a venit Nicolae Ceaușescu la putere”, în *Magazin istoric*, nr. 7, 1995.
- Shafir, Michael, *România comunistă (1948-1985). O analiză politică, economică și socială*, traducere din limba engleză de Mihai-Dan Pavelescu, București, Meteor Press, 2021.
- Shlapentokh, Vladimir, *Public and Private Life of the Soviet People: Changing Values in Post-Stalin Russia*, New York, Oxford University Press, 1989.
- Stanomir, Ioan, *RSR: lecția de învățământ politic*, București, Editura Humanitas, 2021.
- Steiner, Johann; Magheți, Doina, *Mormintele tac: relatări de la cea mai sângeroasă graniță a Europei*, vol. 2, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, Iași, Polirom, 2017.
- Stonequist, V. Everett, *The Marginal man. A study in personality and culture conflict*, New York, Russell & Russell, 1961.
- Stoica, Cătălin Augustin, *România continuă: schimbare și adaptare în comunism și postcomunism*, București, Editura Humanitas, 2018.
- Sue, Derald Wing (editor), *Microaggressions and Marginality: Manifestation, Dynamics and Impact*, New Jersey, John Wiley & Sons, 2010.
- Ștefan, Bruno, „Istoria și reforma închisorilor românești”, în *Revista Română de Sociologie*, anul XVII, nr. 5-6, 2006.
- Trudeau, Dan; McMorrان, Chris, „The Geographies of Marginalization”, în *A Companion to Social and Cultural Geography*, Vincent Del Casino (ed.), Oxford, Blackwell Publishing, 2011.
- Turda, Marius, *În căutarea românului perfect: specific național, degenerare rasială și selecție socială în România modernă*, traducerea textelor din limba engleză de Marius-Adrian Hazăparu, Iași, Polirom, 2024.
- Turliuc, Maria Nicoleta, *Psihologia comportamentului deviant*, Iași, Institutul European, 2007, p. 23.

- Turnock, David, *The Romanian Economy in the Twentieth Century*, London & Sydney, Croom Helm, 1986.
- Vasile, Cristian, „Câteva considerații despre viață privată și erotism în contextul comunist românesc (cu o atenție specială asupra unor artiști)”, în Cosmin Năsui, Cristian Vasile, Călin Hentea, *Erotism și sexualitate în „Epoca de Aur”*, București, Editura PostModernism Museum, 2018.
- Vasilescu, Adrian, *Biletul de ieșire din criză*, București, Curtea Veche Publishing, 2011.
- Weber, Max, *The Vocation Lectures: „Science as a Vocation”; „Politics as a Vocation”*, edited, with a introduction, by David Owen and Tracy B. Strong, translated by Rodney Livingstone, Indianapolis, Hackett Publishing Company, 2004.
- Wiehn, Erhard Roy, *Grupurile sociale marginale. Mecanisme de separării*, în Adrian Neculau.
- Winchester, H.P.M.; White, P.E., „The Location of Marginalised Groups in the Inner City”, în *Environment and Planning D: Society and Space*, vol. 6, 1988, p. 38.
- Wright, Roy Dean; Wright, N. Susan, „A Plea for a Further Refinement of the Marginal Man Theory”, în *Phylon*, vol. 33, nr. 4, 1972, pp. 361-68. JSTOR, în <https://doi.org/10.2307/273681> (accesat la 24 iulie 2021).
- Wolton, Thierry, *O istorie mondială a comunismului. Încercare de investigație istorică. Volumul III – Un adevăr mai rău decât orice minciună. Complicii*, cu o prefață a autorului la ediția românească; traducere de Wilhelm Tauwinkl, Carmen Fotescu, Marieva-Cătălina Ionescu, Mariana Piroteală, Elena Ciocoiu, Georgeta-Anca Ionescu și Emanoil Marcu, București, Editura Humanitas, 2020.